

** *		
17:20	16:21	י-ם
17:20	16:22	ת"א
17:18	16:20	חיפה
17:21	16:24	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר האקטואליה

מעבר הדורות

החיבור וההמשכה שבין אברהם ליצחק הם הנושא העיקרי של סיום פרשת וירא ושל תחלת פרשת חיי שרה: פרשת וירא מסיימת בפרשת העקדה, שענינה הוא ההתכללות בין אברהם ויצחק. אחרי העקדה "בשובו מהר המוריה, היה אברהם מהרהר ואומר: אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא. בשרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו", וביאר הרבי מקוצק שאברהם הצטער שלא השיא את יצחק לפני העקדה, מתוך הנחה שאם כבר היה מתקיים "כי ביצחק יקרא לך זרע" הוא היה יכול להשלים את הקרבת יצחק, וכנגד כך בשר לו הקב"ה שרק כעת נולדה אשתו האמתית רבקה ולפני כן לא יכול היה יצחק להעמיד זרע.

בעומק, לידת רבקה גופא נפעלה על ידי העקדה והסתלקות שרה אמנו בעקבותיה – רבקה נכנסת לאהל כמחליפה של שרה אמנו והיא מעוררת ביצחק עצמו (שמדתו פחד ויראה) את מדת האהבה של אברהם, "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו". "אין מלכות נוגעת בחברתה כמלוא נימה", וכל עוד שרה מולכת רבקה לא יכולה לבוא לעולם. את מעבר הדורות הזה, בין אברהם ושרה ליצחק ורבקה, משלימה שליחות אליעזר עבד אברהם למצוא בת זוג ליצחק בפרשת חיי שרה.

(אור ל-ה' חשוון תשפ"ב)

ימין ושמאל – משפט וצדקה

בתנ"ך הרבה פעמים המושג משפט הולך יחד עם המושג צדקה – "משפט וצדקה" או "צדקה ומשפט". את כל המאבק היום בארץ אפשר להסביר בעימות בין שני המושגים האלה:

הימין, המאמין והדתי יותר, רוצה את תיקון המשפט, בשאיפה להגיע בסופו של דבר למשפט מתוקן – משפט על פי תורה. במשפט המתוקן כל אחד מקבל את מה שמגיע לו על פי דין. בנגלה של תורה המשפט הוא דין, אבל בפנימיות התורה נאמר "משפט רחמי", המשפט מגלה את

המשפט יתפשט לכולל את הצדקה וגם יתכלל בתוך הצדקה

הרחמים. מה השמאל רוצה? צדקה. השמאל מדבר על זכויות האדם – זכויות שוות לכולם, בלי בדיקה האם מגיע לאדם או לא. רוצים לתת לכולם, להיות טובים לכולם, גם לערבים, גם למסתננים וכו'.

צריך להסביר לגבי מדת המשפט: המשפט של ה', "אלהי המשפט", הוא השגחה פרטית – בה כל אחד מקבל בדיוק מה שמגיע לו, מה שמדויק ונכון עבורו ב"משפט רחמי". כאשר אנחנו מרגישים שאין מספיק גילוי של השגחה פרטית, שנדמה לעינינו ש"דרך רשעים צלחה וצדיקים מעונים ונכשלים", אנחנו רוצים בעצם לעורר את מדת המשפט של ה' – והדבר תלוי בעבודה שלנו בתיקון המשפט. כדי לראות בגלוי שה' אתנו, מיטיב עם הצדיקים ונפרע מהרשעים (באופן של "רחמי", לצורך תיקונם), אנחנו צריכים לעסוק בתיקון המשפט – ככל שהמשפט בארץ יהיה מתוקן, מבוסס על משפטי התורה, כך תהיה נכרת בארץ השגחתו הפרטית של "אלהי המשפט", המיטיב לעם ישראל בכלל ולעובדיו בפרט.

השמאל, לעומת זאת, רוצה לקיים 'מאך דא חוץ לארץ' (עשה פה חוץ לארץ)... בסופו של דבר "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" – המשפט יתפשט לכולל את הצדקה וגם יתכלל בתוך הצדקה, ה"משפט צדק" (המגיע לכל אחד בדיוק) יהיה להעניק לכולם צדקה עד בלי די והצדקה הגדולה ביותר תהיה לעשות עם כל אחד ואחד "משפט צדק".

(כ"ה אדר תשפ"ג)

אוצר הפתגם

העבד הטוב הראשון שאנחנו מכירים הוא אליעזר עבד אברהם. הוא יוצא מכנען – או שהוא-הוא כנען – עליו נאמר "עבד עבדים יהיה לאחיו". כל המושג עבדות הוא כדי לתקן את כנען, את ארץ כנען. מכנען יצא אליעזר, מאליעזר יצא בניהו בן יהוידע וממנו משיח בן דוד. הכל תלוי בעבדות – בקבלת עול של עבדות. (כ"ד טבת פ"ה)

אוצר התבונה

מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף

חז"ל אומרים שיש שלשה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר גזולים הם בידכם – מערת המכפלה, בית המקדש וקבורתו של יוסף. אנחנו יוצאים משבת חברון, שבת פרשת חיי שרה, בה כתוב על קנין מערת המכפלה, ועוד כמה שבועות שבת פרשת וישלח, בה כתוב על קנין חלקת השדה. לפי הסדר הכרונולוגי, קודם אברהם אבינו רכש בכסף מלא את מערת המכפלה, אחר כך יעקב אבינו את מקום קבורתו של יוסף, שכם עיה"ק, עיר הברית, ובסוף דוד המלך קנה מארונה היבוסי את גרן ארונה, מקום בית המקדש.

איזה צירוף יוצא מהסדר של שלשת המקומות? החדש-הימין (מערת המכפלה) הוא י של שם הוי', השמאל-הגבורה (קבורתו של יוסף) ה-ה והאמצע-התפארת (בית המקדש) ה-1. לפי זה, הצירוף של מערת המכפלה-בית המקדש-קבורתו של יוסף הוא י-1-ה, הצירוף של ספירת הנצח. מאד מתאים לעצם מאמר חז"ל,

שאלה שלשה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר ש"גזולים הם בידכם". כלומר, זהו קנין לנצח, בכל מצב, "נצח ישראל לא ישקר". במקומות האלה מתקיים "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם".

הביאור הזה של סדר שלשת הקנינים קשור לשאלה שהמפרשים על המדרש שואלים: הרי כל ארץ ישראל שייכת אך

ורק לעם ישראל, כמו שהרש"י הראשון בחומש מביא מחז"ל, שאם יבואו אומות העולם ויאמרו שגזולה הארץ בידינו אנחנו אומרים שכל הארץ של הקב"ה, הוא נתנה למי שישר בעיניו, "ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". אם כן, מהו ההבדל? מהו היחוד של שלשת המקומות האלה ביחס לכל ארץ ישראל?

הרבי מביא על כך פירוש מנזר הקדש על המדרש, שמביא את הזהר – בעצם הכל מבוסס על מאמר בזהר – שבזמן שעם ישראל, עושין את רצונו של מקום, כל הארץ נקראת "ארץ ישראל". אבל בזמן שאנחנו לא עושים את רצונו של מקום, אפילו שאנחנו גרים כאן, הארץ חוזרת להקרא בשם "ארץ כנען". מי הבעלים של הארץ? ברגע שהארץ נקראת בשם ארץ כנען, כאילו יש פה זיקה לכנענים.

אנחנו מוצאים בתנ"ך, פעמים רבות, שגם אחרי ירושת ארץ ישראל עדיין רואים שהפסוק מדבר על ארץ כנען. הזהר אומר בפשטות שתופעה זו היא כי לא עושים רצונו של מקום. אף על פי שכל הארץ של הקב"ה, הוא נתנה לנו, אבל הגילוי של המתנה לנו – שכל הארץ שלנו תלויה בכך שעושים את רצונו של מקום. המתנה הזו מותנית – כמו שנאמר על המשיח שיבוא היום אבל "אם", "אם בקלו תשמעו". זהו פירוש נזר הקדש לפי הזהר, ממנו יוצא שכל הרש"י הראשון נכון – אם יבואו ויטענו שהארץ לא שלנו יש מה לענות – אבל הענין לא גלוי, לא משהו נצחי פשוט, אלא נע ונד. פעם זו ארץ ישראל, כשאנחנו בסדר, וכשאנחנו לא בסדר היא חוזרת להיות ארץ כנען, חוזרת להיות איזו זיקה של הסט"א על הארץ, רחמנא-ליצלן. (כ"ח חשון פ"ב)

אוצר הפתגם

אוצר הרמז

מידת ההשתוות של שרה אמנו

כתוב בפסוק ש"ויהיו חיי שרה" – האמא הראשונה, המקור של עם ישראל – הם "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים – שני חיי שרה". הפסוק מתחיל "ויהיו חיי שרה" ונגמר "שני חיי שרה". בשביל מה צריך לכפול? רש"י כותב "שכולן שוין לטובה" – שכל השנים של שרה אמנו שוות לטובה.

יש פירוש בחסידות שהכוונה שאת כל מאורעות החיים שלה היא מקבלת בטוב – לכן כולם שוים לטובה. הכל טוב – מה שה' עושה הוא הטוב, לכן הכל טוב. היסוד הוא האמונה שהכל לטובה, וכידוע הרמז שאמונה שוה שש פעמים טוב, ששת הצירופים של המלה טוב – טוב בכל צורה אפשרית שלו, ולכן אני מקבל הכל טוב – זו מדת ההשתוות, ה"כולן שוין לטובה" של שרה.

(י"ב חשון פ"ב)

אוצר הרמז

מידת ההשתוות של שרה אמנו

כתוב בפסוק ש"ויהיו חיי שרה" – האמא הראשונה, המקור של עם ישראל – הם "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים – שני חיי שרה". הפסוק מתחיל "ויהיו חיי שרה" ונגמר "שני חיי שרה". בשביל מה צריך לכפול? רש"י כותב "שכולן שוין לטובה" – שכל השנים של שרה אמנו שוות לטובה.

יש פירוש בחסידות שהכוונה שאת כל מאורעות החיים שלה היא מקבלת בטוב – לכן כולם שוים לטובה. הכל טוב – מה שה' עושה הוא הטוב, לכן הכל טוב. היסוד הוא האמונה שהכל לטובה, וכידוע הרמז שאמונה שוה שש פעמים טוב, ששת הצירופים של המלה טוב – טוב בכל צורה אפשרית שלו, ולכן אני מקבל הכל טוב – זו מדת ההשתוות, ה"כולן שוין לטובה" של שרה.

(י"ב חשון פ"ב)

הרבי הרש"ב כותב שתמימות היא תכונה שמאד קשה לקנות בנפש – או שיש אותה לאדם באופן טבעי או שאין אותה. על שפלות יותר קל לעבוד, במיוחד כשאנחנו כאן בארץ ישראל – "טובה הארץ מאד מאד" על ידי "מאד מאד הוי שפל רוח". בשביל להרגיש את ה"מאד מאד הוי שפל רוח" צריך להתאמץ, כי אחרת יש בארץ חשש של רגש הפוך, "ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", אבל על ידי עבודה אפשר להגיע לשפלות. (ליל שבת ויצא תשפ"ג)